

Vec C-294/24 [Zadzhova]ⁱ**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora****Dátum podania:**

24. apríl 2024

Vnútroštátny súd:

Rajonen säd Burgas

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

24. apríl 2024

Žalobkyňa:

„Vodosnabdijavane i kanalizacija Burgas“ EAD

Žalovaný:

ED

Predmet konania vo veci samej

Žalobné návrhy týkajúce sa určenia záväzkov žalovaného voči žalobkyni v sume 693,56 BGN, ktorá predstavuje istinu za dodanú, odpadovú a upravenú vodu, plus zákonné úroky z uvedenej istiny od okamihu podania návrhov na súde, to znamená 27. októbra 2023 až do konečného vyrovnania záväzkov, ako aj v sume 81,30 BGN, ktorá predstavuje odškodnenie za omeškanie za obdobie od 25. septembra 2021 do 24. októbra 2023

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania:

Konanie sa riadi článkami 628 až 633 Graždanski procesualen kodex (Občiansky súdny poriadok) v spojení s článkom 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ)

ⁱ Názov tejto veci je fiktívny. Nezodpovedá skutočnému menu ani názvu žiadneho z účastníkov konania.

Prejudiciálna otázka

Má sa článok 3 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách vykladať v tom zmysle, že podmienka ako je tá, ktorá je stanovená v článku 3[1] ods. 2 všeobecných obchodných podmienok Vodosnabdijavane i kanalizacija Burgas (Vodárenský a kanalizačný podnik mesta Burgas, ďalej len „Vodárenský podnik Burgas“), spôsobí značnú a neodôvodnenú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa vzniknutých na základe všeobecných obchodných podmienok, vzhľadom na skutočnosť, že vymáhateľnosť pohľadávky podľa tejto úpravy vo všeobecných obchodných podmienkach, respektíve začiatok premlčacej lehoty pre pohľadávku za službu poskytnutú spotrebiteľom Vodárenským podnikom Burgas, závisí len od konania vodárenského podniku pri vystavení faktúry, aj keď si neplní svoju povinnosť vystavovať faktúry raz za mesiac?

Relevantné predpisy Únie a judikatúra

Smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách – článok 3 ods. 1

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/83/EÚ z 25. októbra 2011 o právach spotrebiteľov, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 93/13/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 1999/44/ES a ktorou sa zrušuje smernica Rady 85/577/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES – článok 1, článok 2 bod 1, články 3 a 4

Zmluva o Európskej únii – článok 19

Zmluva o fungovaní Európskej únie – článok 169

Uvedené vnútroštátne predpisy a judikatúra

Zakon za zaštita na potrebitelite (zákon o ochrane spotrebiteľa, ďalej len „ZZP“) – článok 143; § 13 Dopalnitelni razporedbi (Dodatočné ustanovenia)

Graždanski procesualen kodex (Občiansky súdny poriadok, ďalej len „GPK“) – články 5 až 13 a článok 236

Zakon za normativnite aktove (zákon o právnych predpisoch, ďalej len „ZNA“) – článok 46

Zakon za zadälženiata i dogovorite (zákon o záväzkoch a zmluvách, ďalej len „ZZD“):

Článok 69. Ak pre záväzok nie je stanovená žiadna lehota, veriteľ môže požadovať okamžité plnenie.

Článok 84. Ak je určený deň pre splnenie záväzku, uplynutím tohto dňa sa dlžník dostáva do omeškania. ...

Ak pre plnenie nie je určený žiaden deň, dlžník je v omeškani po tom, čo bol veriteľom vyzvaný na plnenie.

Článok 111. Uplynutím troch rokov sa premlčia:

...

b) [zmena – Dāržaven vestnik (Úradný vestník) č. 12/1993] nároky na náhradu škody a zmluvné pokuty z dôvodu nesplnenia zmluvy;

c) nároky z nájmu, úroky a iné opakované platby.

Článok 114. Premlčacia doba začína plynúť dňom, keď sa pohľadávka stane vymáhateľnou.

Ak je dohodnuté, že pohľadávka sa stane vymáhateľnou až po výzve, premlčacia doba začína plynúť dňom, keď záväzok vznikol.

Článok 119. Zánikom hlavnej pohľadávky zanikajú aj z nej vyplývajúce vedľajšie pohľadávky, aj keď ešte nie sú premlčané.

Všeobecné obchodné podmienky pre poskytovanie služieb dodávky vody a odvádzania odpadových vôd spotrebiteľom Vodárenským podnikom, mestom Burgas:

Článok 7. Vodárenský podnik má nárok na to,

1. aby spotrebiteľ včas zaplatil za poskytnuté služby dodávky vody a odvádzania odpadových vôd;

Článok 31. (1) Vodárenský podnik vystavuje faktúry mesačne, okrem prípadu, keď bolo výslovne dohodnuté iné zúčtovacie obdobie.

(2) Spotrebiteľia sú povinní zaplatiť dlžné sumy za služby dodávky vody a odvádzania odpadových vôd, ktoré pre seba využili, v lehote 30 dní od vystavenia faktúry.

Článok 42. Ak nedôjde k včasnému zaplateniu za využité služby, spotrebiteľ Vodárenskému podniku dlží náhradu vo výške zákonných úrokov podľa článku 86 ods. 1 ZZD odo dňa, keď sa pohľadávka stane vymožiteľnou až do dňa pripísania dlžnej sumy na účet Vodárenského podniku.

Rozsudok Sofijski gradski sad (Krajský súd Sofia-mesto, Bulharsko) č. 801 z 11. apríla 2022 v občianskoprávnej veci č. 6686/2021;

Rozsudok Rajonen säd Plovdiv (Okresný súd Plovdiv, Bulharsko) č. 806 z 28. februára 2019 v občianskoprávnej veci č. 6360/2018;

Rozsudok Okračžen säd Varna (Krajský súd Varna, Bulharsko) č. 293 zo 16. apríla 2020 vo veci odvolania v obchodnoprávnej veci č. 125/2020;

Rozsudok Okračžen säd Burgas (Krajský súd Burgas, Bulharsko) č. 849 z 15. augusta 2022 vo veci odvolania v obchodnoprávnej veci č. 857/2022

Zhrnutie skutkového stavu a konania

- 1 Konanie v občianskoprávnej veci na Rajonen säd Burgas (Okresný súd Burgas) sa začalo žalobami, ktoré podala Vodosnabdijavane i kanalizacija Burgas [Vodárenský podnik v právnej forme Ednolično akcionerno družestvo (jednoosobová akciová spoločnosť)] proti ED, ktorými sa domáha, aby sa v súvislosti s právnymi vzťahmi medzi účastníkmi konania určilo, že žalovaný žalobkyňi podľa článku 415 ods. 1 bodu 2 v spojení s článkom 422 GPK v spojení s článkom 79 a článkom 86 ods. 1 ZZD dlží tieto sumy: sumu vo výške 693,56 BGN, ktorá predstavuje istinu za dodanú, odpadovú a upravenú vodu na mieste spotreby v meste Burgas za zúčtovacie obdobie od 17. marca 2020 do 12. mája 2023 a zúčtovacie obdobie od 25. augusta 2021 do 15. mája 2023, plus zákonné úroky z tejto sumy odo dňa podania žaloby, to znamená 27. októbra 2023 až do definitívneho vyrovnania záväzku, ako aj sumu vo výške 81,30 BGN, ktorá predstavuje náhradu za omeškanie za obdobie od 25. septembra do 24. októbra 2023.

Základné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

- 2 Žalobkyňa uvádza, že žalovaný je podľa všeobecných obchodných podmienok žalobkyne spotrebiteľom služieb dodávky vody a odvádzania odpadových vôd pre spornú nehnuteľnosť. Žalovaný počas sporného obdobia spotreboval dodanú, odpadovú a upravenú vodu na spornom mieste spotreby, za čo boli vystavené príslušné faktúry a žalovaný svoje záväzky, ktoré podľa faktúr existujú, nezaplatil v lehote 30 dní od dátumu vystavenia jednotlivých faktúr podľa článku 31 ods. 2 všeobecných obchodných podmienok. Nesplnenie zo strany žalovaného odôvodňuje povinnosť zaplata náhrady za omeškanie od okamihu vymáhateľnosti jednotlivéj faktúry. Žalobkyňa sa v súvislosti so spornými záväzkami domohla platobného príkazu, ktorý bol dlžníkovi doručený podľa článku 47 ods. 5 GPK a informácie poskytnuté súdom odôvodnili právny záujem navrhovateľky na podaní predmetnej žaloby podľa článku 422 GPK.
- 3 Žalobkyňa navrhuje, aby sa žalobným návrhom vyhovel.
- 4 Žiada náhradu trov konania.

- 5 Žalovaný v rámci zákonnej lehoty podľa článku 131 ods. 1 GPK podal vyjadrenie k žalobe, v ktorej uvádza, že podané žalobné návrhy sú nedôvodné. Tvrdenie žalobkyne, že je vlastníkom nehnuteľnosti, respektíve spotrebiteľom služieb dodávky vody a odvádzania odpadovej vody, je sporné. Spotreba, ktorú uvádza žalobkyňa, v prípade nehnuteľnosti, respektíve výška pohľadávky je sporná. Namietla, že pre pohľadávky uplynula trojročná premlčacia lehota. Popiera nárok na úroky.
- 6 Navrhuje, aby boli žalobné návrhy zamietnuté.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 7 Predmetné konanie sa začalo žalobou vodárenského podniku voči fyzickej osobe, ktorá je štátnym príslušníkom členského štátu Európskej únie, konkrétne Bulharskej republiky. Je nesporné, že žalovaný ako fyzická osoba, ktorá je stranou zmluvy o dodávke vody, je „spotrebiteľom“ podľa všetkých definícií ako práva Únie, tak aj v bulharskom práve. Uvádza sa, že žalovaný nadobudol nehnuteľnosť v Bulharskej republike a v tejto súvislosti na základe všeobecných obchodných podmienok, ktoré boli schválené vodárenským podnikom, je povinný zaplatiť za spotrebované množstvo vody, to však ale za určité obdobie neurobil. Na základe toho sa žiada hodnota dodaného množstva vody, ako aj náhrada za omeškanie vo výške zákonných úrokov (úroky z omeškania).
- 8 V úvode súd objasňuje terminológiu, ktorá je charakteristická pre vnútroštátne právo Bulharskej republiky. V ZZD sa jasne rozlišuje medzi vymáhateľnosťou pohľadávky a vykonateľnosťou záväzku, respektíve omeškaním dlžníka. Pod vymáhateľnosťou pohľadávky (respektíve záväzku) sa chápe abstraktná možnosť, že pohľadávka sa vymáha veriteľom. Ak je pre záväzok určená lehota, to znamená strany si dohodli lehotu, po ktorej uplynutí sa má plniť, vymáhateľnosť nastáva uplynutím lehoty a premlčacia lehota začína plynúť týmto okamihom; ak pre záväzok nie je určená lehota, to znamená, že strany si nedohodli žiadnu lehotu, po ktorej uplynutí by sa mal splniť, vymáhateľnosť nastáva, respektíve premlčacia lehota začína plynúť vznikom záväzku, ako to vyplýva z článku 114 ods. 2 ZZD. Vykonateľnosť je okamih, po ktorom sa dlžník dostáva do omeškania a veriteľ môže žiadať výkon svojej pohľadávky. Ak je pre záväzok určená lehota, vykonateľnosť nastáva uplynutím lehoty a dlžník sa dostane do omeškania (v prípade záväzkov, pre ktoré je určená lehota, nastáva okamih vymáhateľnosti a okamih vykonateľnosti, respektíve omeškania, naraz – nastávajú uplynutím lehoty dohodnutej medzi stranami). Ak pre záväzok nie je určená žiadna lehota, vykonateľnosť, respektíve omeškanie dlžníka nastáva až po výzve dlžníka veriteľom podľa článku 84 ods. 2 ZZD, ktorá bola výslovne vyjadrená (to znamená v prípade záväzkov, pre ktoré nie je určená lehota, nastáva vymáhateľnosť vznikom záväzku a omeškanie nastáva dorúčením upomienky dlžníkovi). Význam vykonateľnosti a omeškania súvisí s tým, že po tom, čo nastanú, je dlžník odo dňa, ktorý nasleduje po dni začiatku omeškania až do definitívneho vyrovnania záväzku povinný zaplatiť úroky z omeškania.

- 9 V súvislosti s očakávaným konaním súdu vznikajú určité ťažkosti, ktoré podľa názoru senátu, ktorý má vo veci rozhodnúť, ohrozujú účinnosť prostriedkov nápravy v oblasti patriacej do práva Únie, konkrétne v oblasti ochrany spotrebiteľa. V článku 31 ods. 1 všeobecných obchodných podmienok pre poskytovanie služieb dodávky vody a odvádzania odpadových vôd spotrebiteľom prostredníctvom Vodárenského podniku, mesta Burgas, sa stanovuje, že vodárenský podnik vystavuje mesačné faktúry, okrem prípadu, keď sa výslovne dohodlo iné zúčtovacie obdobie. V článku 31 ods. 2 všeobecných obchodných podmienok sa však stanovuje, že spotrebiteľia sú v lehote 30 dní od vystavenia faktúry povinní zaplatiť dlžné sumy za využité služby dodávky vody a odvádzania odpadových vôd. Vymáhateľnosť a vykonateľnosť pohľadávok vodárenského podniku sú jednotne upravené vo všeobecných obchodných podmienkach dodávateľov vo všetkých mestách Bulharskej republiky – Sofia, Plovdiv, Varna, Burgas, a podobne. Vnútroštátne súdy preto v prípade, že spotrebiteľ podá námietku premlčania pohľadávok vodárenských podnikov za poskytnuté plnenia postupujú rovnako, pričom vychádzajú z nasledujúcich skutočností: Zohľadní sa článok 114 ZZD, podľa ktorého premlčacia lehota začína dňom, keď sa pohľadávka stane vymáhateľnou, ako aj okolnosť, že ak medzi stranami bola dohodnutá lehota na zaplatenie, vymáhateľnosť nastáva jej uplynutím; v prejednávanej veci existuje dohodnutá lehota, keďže podľa článku 31 ods. 2 všeobecných obchodných podmienok vodárenského podniku sa záväzky za využité služby majú zaplatiť v lehote 30 dní od okamihu vystavenia faktúry. Pri zohľadnení okolnosti vystavenia faktúry vodárenským podnikom a uplynutia lehoty 30 dní od tohto okamihu súdy teda posúdia, či pohľadávka obchodníka je premlčaná v celom rozsahu alebo čiastočne. V zásade sa stranám nebráni, aby lehotu pre vyrovnanie záväzkov zo zmluvy, ktorú medzi sebou uzavreli, dohodli aj vo všeobecných obchodných podmienkach. Ak bola takáto lehota dohodnutá, uplynutím dohodnutej lehoty nastáva okamih vymáhateľnosti, respektíve začína plynúť premlčacia lehota. Problém, ktorý spotrebiteľov dostáva v tomto prípade do nerovnej pozície, spočíva v tom, že vo všeobecných obchodných podmienkach vodárenského podniku je stanovené, že táto lehota začína plynúť vystavením faktúry. Vymáhateľnosť pohľadávky vodárenského podniku, respektíve začiatok premlčacej lehoty pre túto pohľadávku nastáva teda po vystavení faktúry, ktorým začína plynúť 30 dňová lehota a až po jej uplynutí začína plynúť premlčacia lehota. Tým je začiatok premlčacej lehoty *de facto* závislý od konania obchodníka, čo pre spotrebiteľa predstavuje záťaž, keďže je možné a nestáva sa zriedka, že obchodník nevystavuje faktúry raz mesačne, ak vznikajú jednotlivé mesačné záväzky, ako je upravené v článku 31 ods. 1 písm. a) všeobecných obchodných podmienok vodárenského podniku, ale faktúru vystavuje k oveľa neskoršiemu dátumu, a tým premlčanie svojej pohľadávky v skutočnosti posúva. Senát, ktorý má vo veci rozhodnúť, zastáva názor, že to vzbudzuje pochybnosti v súvislosti s nekalou povahou podmienky v článku 31 ods. 2 všeobecných obchodných podmienok Vodárenského podniku Burgas, keďže to obchodníkovi umožňuje, aby vymáhateľnosť svojich pohľadávok, a tým začiatok premlčacej lehoty pre tieto pohľadávky, jednostranne určil v neprospech spotrebiteľov. Z toho vyplýva nevyhnutnosť výkladu Súdneho dvora Európskej únie v súvislosti s tým,

či má článok 31 ods. 2 všeobecných obchodných podmienok Vodárenského podniku Burgas prípadne nekalú povahu a či porušuje článok 3 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (smernica), ako aj bod 1 písm. b) prílohy k článku 3 smernice, keďže vodárenský podnik svoj záväzok vystavovať faktúry mesačne podľa článku 31 ods. 1 všeobecných obchodných podmienok pravidelne porušuje, a tým porušuje právo spotrebiteľa zodpovedajúce tomuto záväzku, aby za každý mesiac dostával osobitnú faktúru za spotrebu. Ako vyplýva zo samotného uplatňovaného nároku Vodárenského podniku Burgas, a aj z faktúr predložených vo veci, faktúry v predmetnom prípade vystavené v období od 25. augusta 2021 do 25. mája 2023 sa týkajú záväzkov, ktoré vznikli na začiatku roku 2020, to znamená faktúry boli vystavené značne neskôr po vzniku záväzkov (záväzok vzniká mesačne na základe spotreby vody).

- 10 Druhý problém, ktorý vyplýva z článku 31 ods. 2 všeobecných obchodných podmienok Vodárenského podniku Burgas, súvisí s tým, že obchodník posunutím premlčania svojich hlavných pohľadávok posúva aj premlčanie z toho vyplývajúcich pohľadávok týkajúcich sa úrokov z omeškania, keďže podľa článku 119 ZZD zánik hlavnej pohľadávky vedie k zániku z toho vyplývajúcich vedľajších pohľadávok, aj keď tieto ešte nie sú premlčané. Preto skorší zánik hlavných pohľadávok spôsobuje aj zánik pohľadávok týkajúcich sa úrokov z omeškania. Bulharské súdy pritom priznávajú aj v súčasnosti úroky z omeškania z hlavných pohľadávok, ktoré sú už premlčané, pokiaľ by sa ukázalo, že článok 31 ods. 2 všeobecných obchodných podmienok Vodárenského podniku Burgas má nekalú povahu.
- 11 Tretí problém, ktorý vyplýva z článku 31 ods. 2 všeobecných obchodných podmienok Vodárenského podniku Burgas, súvisí s touto situáciou: V súčasnosti vodárenský podnik a súdy toto ustanovenie používajú bez ohľadu na jeho možnú nekalú povahu a vychádzajú z toho, že pre záväzky týkajúce sa zaplatenia za služby poskytovania dodávky vody a odvádzania odpadovej vody, ktoré vznikli v neprospech spotrebiteľa, platí lehota, to znamená, že uplynutím dohodnutej lehoty sa spotrebiteľ automaticky dostáva do omeškania, veriteľ požaduje úroky z omeškania zo sumy od vzniku omeškania do konečného vyrovňania dlhu a súd tieto úroky z omeškania priznáva. Táto situácia značne zvyšuje finančné zaťaženie spotrebiteľa, keďže v prípade, ak sa zohľadní nekalá povaha podmienky v článku 31 ods. 2 všeobecných obchodných podmienok Vodárenského podniku Burgas (ktorá stanovuje lehotu na plnenie od vystavenia faktúry obchodníkom) a od okamihu uzavretia zmluvy sa bude považovať za neplatnú, pre hlavný záväzok by podľa článku 84 ods. 2 ZZD neplatila lehota a dlžníkovi by sa musela zaslať upomienka. Keďže ale dlžník nikdy nebol vyzvaný [platiť], žalobné návrhy vodárenského podniku na zaplatenie úrokov z omeškania by neboli odôvodnené, pretože spotrebiteľ nebol vyzvaný na zaplatenie, a teda sa nedostal do omeškania. V súčasnosti sa vo veciach nepredkladajú dôkazy o tom, že vodárenský podnik zaslal spotrebiteľom upomienky, napriek tomu však súdy priznávajú navrhované úroky z omeškania, pretože vychádzajú z toho, že pre záväzok podľa článku 31

ods. 2 všeobecných obchodných podmienok Vodárenského podniku Burgas platí lehota a predpokladajú, že spotrebiteľ sa uplynutím lehoty dostáva do omeškania.

- 12 Z vyššie uvedených dôvodov zastáva Rajonen säd Burgas (Okresný súd Burgas) názor, že pre správne rozhodnutie sporu a riadne vykonanie ďalšieho súdneho konania vo veci je nevyhnutný výklad relevantných ustanovení práva Únie.

PRACOVNÝ DOKUMENT